

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 9. maijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Jautrīte Briede, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 56/2025) un tā precizējumu (reģ. Nr. V-327-2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Civillikuma 1091. pantu un Stopiņu novada domes 2016. gada 30. novembra saistošos noteikumus Nr. 14/16 “Par Stopiņu novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu apstiprināšanu” (turpmāk – Saistošie noteikumi), ciktāl tie attiecās uz nekustamo īpašumu [..], par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96., 105. un 115. pantam un par spēkā neesošiem no 2016. gada 30. novembra;

1.2. atzīt, ka pašvaldības lēmums par pirmsskolas izglītības iestādes būvniecību [..] neatbilst teritorijas attīstības plānošanas pēctecības principam un iedzīvotāju tiesiskajai palāvēbai;

1.3. atzīt, ka Civillikuma 1091. panta piemērošana konkrētajā teritorijas plānojumā neatbilst samērīguma principam un ierobežo Pieteikuma iesniedzējas īpašuma izmantošanu;

1.4. uzlikt pienākumu Ropažu novada pašvaldībai veikt atkārtotu teritorijas plānojuma vērtējumu, ievērojot privātmāju un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritoriju aizsardzības principus un ietekmi uz iedzīvotāju tiesībām;

1.5. lūgt Saeimai izstrādāt normatīvo regulējumu, kas nosaka minimālo attālumu starp publiskās un privātās apbūves teritorijām, lai nodrošinātu iedzīvotāju tiesību aizsardzību.

2. Civillikuma 1091. pants nosaka: “Ietaisīt jaunceļamās sienās logus uz blakus zemes gabala pusi drīkst tikai tad, ja šīs sienas atrodas ne mazāk kā četrus metrus no robežas, vai lielākā atstatumā, ja tādu prasa vietējie būvnoteikumi.

Ietaisīt logus uz blakus zemes gabala pusi jau pastāvošās sienās, kas stāv pie pašas robežas vai tuvāk par četriem metriem no robežas, drīkst tikai ar īpašnieka-kaimiņa zemes grāmatās ierakstītu piekrišanu, nodrošinot šiem logiem gaismas ieplūdumu vismaz 45° leņķī.

Piezīme. Šis (1091.) pants neattiecas uz Rīgas pilsētas pirmo mūra ēku rajonu, kas apzīmēts Rīgas pilsētas saistošos būvnoteikumos.”

Ar Saistošajiem noteikumiem (spēkā līdz 2023. gada 13. aprīlim) apstiprināta Stopiņu novada teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (turpmāk – Apbūves noteikumi).

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš sniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā. Savukārt Satversmes tiesas likuma 18. pantā ir regulēta pieteikuma iesniegšana. Iepriekš minētajās tiesību normās ir atspoguļots pieteikuma princips, atbilstoši kuram Satversmes tiesa lemj par lietas ierosināšanu tikai tad, ja pieteikums atbilst visām likuma prasībām. No minētajām tiesību normām, jo īpaši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 5. punkta, izriet, ka pieteikumā ir jānorāda Satversmes tiesai piekritīgs prasījums. Tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda gan konkrēta tiesību norma,

kuras atbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai Satversmes tiesai būtu jāvērtē, gan arī šī augstāka juridiska spēka tiesību norma.

4.1. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Civillikuma 1091. panta (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstība Satversmei. Tādējādi šis prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Savukārt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām (aktiem).

Pieteikuma iesniedzēja apstrīd Saistošo noteikumu atbilstību Satversmes 96., 105. un 115. pantam. Vispārīgi prasījums izvērtēt pašvaldības saistošo noteikumu normu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu ir piekritīgs Satversmes tiesai. Tomēr pieteikumā nav norādīta neviena konkrēta Saistošo noteikumu vai Apbūves noteikumu tiesību norma, kuras atbilstību Satversmei viņa apstrīd. Pieteikumā norādīts, ka Saistošie noteikumi balstīti uz Civillikuma 1091. pantu, kas, Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, nosaka minimālo četru metru attālumu starp ēkām un blakus esošo zemesgabalu, un tādējādi nenodrošina pietiekamu attālumu starp publiskās apbūves teritoriju un savrupmāju teritoriju. Tomēr nedz Saistošajos noteikumos, nedz Apbūves noteikumos nav atrodama tiesību norma, kas noteiktu konkrētu minimālo attālumu starp būvēm. Pati Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka prasība par minimālo attālumu no ēkas līdz blakus zemes vienībai ir noteikta būvatļaujas projektēšanas nosacījumos, nevis Saistošajos noteikumos vai Apbūves noteikumos. Tādējādi kolēģija, interpretējot pieteikumu un tam pievienotos dokumentus, nevar izsecināt, kuru Saistošo noteikumu vai Apbūves noteikumu normu Pieteikuma iesniedzēja apstrīd.

Tādējādi pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas 18. panta pirmās daļas 5. punkta prasībām.

4.3. Satversmes tiesas likuma 16. pants neparedz Satversmes tiesas kompetenci vērtēt pašvaldības būvniecības ieceres un likuma normas piemērošanas tiesiskumu. Tāpat Satversmes tiesas kompetencē nav pienākuma uzlikšana pašvaldībai vērtēt teritorijas plānojumu vai ierosināt likumdevējam izstrādāt normatīvo regulējumu. Tādējādi šā lēmuma 1.2.–1.5. punktā norādītie prasījumi nav piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējai pieder nekustamais īpašums – dzīvojamā māja ar dārzu –, kas atrodas savrupmāju teritorijā. Otrpus ielai, kas ir publiskās apbūves teritorija, tiks būvēta trīs stāvu pirmsskolas izglītības iestāde. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, Civillikuma 1091. pants pieļauj minētās pirmsskolas izglītības iestādes būvniecību 10 metru attālumā no Pieteikuma iesniedzējas īpašuma un rada risku tā vērtības samazinājumam, Pieteikuma iesniedzējas privātumam un vides piesārņojumam. Tādējādi apstrīdētā norma aizskarot viņai Satversmes 96., 105. un 115. pantā ietvertās pamattiesības.

Apstrīdētā norma nosaka kārtību un minimālos attālumus, lai jaunceļamās vai esošās būvju sienās ierīkotu logus. Atbilstoši minētajai normai gadījumā, ja ēka zemesgabālā izvietota četru un vairāk metru attālumā no kaimiņu zemesgabala robežas, tiek prezumēts, ka kaimiņa tiesības uz privātumu nodrošina zemesgabālā izvietotā objekta un kaimiņu zemesgabala savstarpējais attālums. Savukārt gadījumā, ja ēka izvietota tuvāk, jaunu logu izbūve ir pieļaujama vienīgi tad, ja kaimiņos esošā zemesgabala īpašnieks tam piekrīt (*sk. Senāta 2023. gada 12. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-156/2023 (A420305419) 8. punktu*). Apstrīdētā norma arī paredz pašvaldības tiesības vietējos būvnoteikumos noteikt lielāku attālumu no blakus zemes gabala, lai jaunceļamās sienās ietaisītu logus.

Tomēr tā nenosaka vispārīgus attālumus, kādos drīkst būvēt jaunu būvi no esošām ēkām vai zemesgabalu robežām.

Pieteikuma iesniedzēja savu pamattiesību aizskārumu saista ar pašvaldības lēmumu būvēt pirmsskolas izglītības iestādi konkrētajā vietā, kas atrodas publiskās apbūves teritorijā, pretī Pieteikuma iesniedzējas nekustamajam īpašumam, kas savukārt atrodas savrupmāju teritorijā. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, netiek nodrošināts pienācīgs attālums starp būvēm publiskās apbūves un savrupmāju apbūves teritorijās. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka būvniecības iecere tiek īstenota pretēji teritorijas plānošanas prasībām un tās dokumentācijā ir konstatējami trūkumi. Tomēr pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kā konkrētajā situācijā tieši apstrīdētā norma, kas nosaka vienīgi minimālos attālumus, lai jaunceļamās vai esošās būvju sienās ierīkotu logus, ļaujot pašvaldībai noteikt arī lielāku attālumu, pati par sevi rada Pieteikuma iesniedzējai pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 56/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Jautrīte Briede